

НОВИЙ УЧИТЕЛЬ У ПАРАДИГМІ ВИКЛИКІВ СУСПІЛЬСТВА XXI СТОЛІТТЯ

Учитель для школи – це те саме, що сонце для всесвіту. Він джерело тієї сили, яка надає руху всій машині. Остання заіржавіє в мертвому заціпенінні, якщо він не зуміє вдихнути в неї життя й рух...

Ф. В. А. Дістервег

У статті розкрито специфіку роботи вчителів XXI століття. Особливу увагу приділено вимогам до сучасного випускника школи в контексті світових глобалізаційних процесів, зокрема, комп'ютеризації суспільства, глибоких перетворень інформаційного простору, змін у майбутніх професіограмах. Наголошується, що сучасний випускник школи – відповідальний громадянин, патріот, багатогранна цілісна особистість, відкрита до інновацій, конкурентоспроможної на ринку праці, готова до навчання протягом усього життя.

Метою статті визначено – схарактеризувати моделі вчителя XXI століття у контексті сучасного дискурсу, яким має бути сучасний учитель.

Методологія дослідження ґрунтується на таких підходах: акмеологічний, аксіологічний, діяльнісний, компетентнісний та передбачає комплекс загальнонаукових та конкретно-наукових методів.

Автор конкретизує та надає глибокий аналіз моделей викладачів, які найчастіше використовуються в навчальному процесі: вчитель-тренер, вчитель-наставник, викладач-наставник, вчитель-фасилітатор, вчитель-модератор, що становить наукову новизну роботи. Схарактеризовано особливості кожної моделі та головну місію вчителя. У роботі витлумачено об'єдначу парадигму цих моделей та пріоритетні висловлювання: вчитель не є безперечним авторитетом, єдиним джерелом і передавачем знань, вони не викладають у класичному значенні, їх стиль – співпраця та творчість, вони активно беруть участь у розробці індивідуальної навчальної траєкторії студента, враховуючи його індивідуальні особливості, здібності, потреби, мотивації, асоціації. Вчитель організовує свою роботу на основі орієнтованого на дітей навчання, компетентності, поведінкового, аксіологічного, гендерно-підхідного підходу; працює у просторі індивідуально орієнтованої педагогіки, вибудовує партнерські, конструктивні стосунки з учнями, колегами, батьками на рівні співробітництва, співпраці, взаємної довіри та поваги.

Як висновок зазначимо, що вчителі XXI століття мають поєднувати компетентності тренера, наставника, вихователя, фасилітатора, модератора; бути кваліфікованими, професійно мобільними, мотивованими та полікультурними; це патріотичні громадяни, кваліфіковані професіонали, творчі та самомотивовані особистості, готові до постійного саморозвитку та вдосконалення.

Зауважено, що будь-яка модель вчителя передбачає певний вплив своєї епохи, але все ще зберігає незмінний стрижень: любов та повагу до дітей.

Ключові слова: випускник сучасної школи, модель учителя XXI сторіччя, учитель-коуч, учитель-ментор, учитель-тьютор, учитель-фасилітатор, учитель-модератор, парадигма моделей учителя.

Постановка проблеми. «Учителем школа стоїть», – писав далекого 1892 року Іван Франко. Ця наповнена педагогічною глибини думка не втрачає актуальності й у наш час. Громадські діячі, журналісти, психологи, учителі та інші представники передової української спільноти послідовно й переконливо відстоюють роль та значення педагога у XXI столітті. Це яскраво підтверджують такі матеріали сайту «Освіторія–медія»: *Зоя Литвин (засновниця громадської спілки «Освіторія», організаторка премії Global Teacher Prize Ukraine):* «найголовніша риса у вчителя, як і сто років тому, – це любов до дітей. Вони навчаються в того, кого люблять. Друга, і не менш важлива риса, – здатність відійти від авторитарного формату і бути на рівні з дітьми. Це вирізняє класного вчителя. Якщо сприймати дітей на одному рівні із собою, то можна навчитися від них не менше, ніж вони навчаються від вас...» [6].

Наталка Мосейчук (телеведуча каналу 1+1, куратор проекту Global Teacher Prize Ukraine): «Філософія вчителя і вимоги до нього змінюються разом із реформою освіти. Проте цей процес змін триватиме роки... Вчителю важливо підтримувати форму завжди. Я теж вчуся. Я закінчила педагогічний інститут 20 років тому. Мені дуже пощастило, бо в мене була чудова професорка з методики викладання англійської мови. Після випуску з інституту я мала кілька папок з наочними матеріалами – купу малюнків, фотографій. Володіла методиками, як можна швидко навчити дитину. Однак 20 років минуло – з'явилися гаджети, нові технології. І я так само відстала на 20 років, бо змінила професію. Тому дуже прислухаюся до того, що кажуть вчителі про інтегровані уроки, багато читаю сама, – хочу розуміти сучасні тенденції в освіті. І для мене дуже багато речей є новими, хоч я і маю невеличке педагогічне минуле...» [6].

Паул Пиєнічка (переможець премії Global Teacher Prize Ukraine 2017): «Учитель може володіти найрізноманітнішими навичками, але насамперед має бути особистістю. Тоді він зможе сконсолідувати дітей навколо себе. Також він має чудово знати свій предмет, позитивно ставитися до дітей і мати внутрішній стрижень...» [6].

Світлана Ройз (дитячий та сімейний психолог, член журі конкурсу Global Teacher Prize Ukraine): «Вчитель має бути дуже глибоким, бо він працює зі своїм світом. Саме цей світ він ретранслює на учнів. Також – живим, емоційним, мати контакт зі своєю внутрішньою дитиною. Бо якщо вчитель надто серйозний – діти його не сприйматимуть. Та водночас він має бути авторитетним... Ми плутаємо авторитетність та авторитарність. Знаємо вчителів авторитарних, а нам потрібні авторитетні вчителі, які б могли спокійно та переконливо, але за допомогою своєї внутрішньої організації, вести за собою» [6].

Про вчителів-новаторів написано сонмище досліджень. Над цією проблемою працювали й активно працюють багато вчених-педагогів, секретами свого педагогічного досвіду щедро діляться вчителі-практики.

Метою пропонованої розвідки визначено – схарактеризувати моделі вчителя XXI століття у контексті сучасного дискурсу, яким має бути сучасний учитель.

Результати дослідження. На поставлене питання зможемо дати відповідь, коли зрозуміємо, яким має бути випускник сучасної української школи з огляду на глобалізаційні процеси у світі: комп'ютеризація всіх сфер життя, техногенізація соціуму, кардинальна трансформація інформаційного простору, зміна карти професій майбутнього тощо.

Як зазначає експерт з альтернативної освіти, директор та співавтор альтернативної школи DEC Life School Світлана Залужна, питання ключових навичок та вмій, попит на які зростатиме до 2022 року, активно обговорювалося на World Economic Forum у 2019 році. Майже 50% професій зникнуть до 2040 року через роботизацію та автоматизацію виробництва [1]. «Жорсткі навички» (Hard skills), як суто професійні, відійдуть на периферію. Натомість затребуваними стануть «гнучкі навички» (Soft skills) – універсальні компетенції, які не залежать від професії, а тісно пов'язані з особистісними якостями людини, її соціальними навичками й менеджерськими здібностями. Soft skills неможливо замінити роботом, вони не є доступні машинам, це метанавички, які вже сьогодні потрібно розвивати в учнів, а саме: здатність навчатися впродовж життя, критично і креативно мислити, готовність до лідерського та соціального впливу, емоційний інтелект, здатність до адаптивності, вміння продукувати нові ідеї і знаходити оптимальні шляхи розв'язання конкретних проблем тощо.

Реагуючи на такі виклики суспільства, випускник сучасної школи має бути:

1. *Адаптований* до життя в «суспільстві життєво-компетентних громадян» [3].
2. *Готовий* навчатися впродовж життя.
3. *Цілеспрямований*, здатний критично мислити.
4. *Усебічно розвинений, освічений, креативний.*
5. *Комунікабельний*, готовий працювати в команді, здатний до емпатії й лідерства.
6. *Ініціативний*, здатний ухвалювати відповідальні рішення.
7. *Компетентний* у спілкуванні в багатокультурному середовищі, готовий комунікувати іноземними мовами.
8. *Відкритий* до інновацій.

Отже, сучасний учень – це відповідальний громадянин і патріот, усебічно розвинена, цілісна особистість, відкрита до інновацій, здатна конкурувати на ринку праці, готова вчитися впродовж життя і змінювати світ на краще.

Сформувавши такого учня покликаний учитель нової формації, якого має підготувати суспільство XXI століття. З боку Міністерства освіти і науки України, наукової педагогічної спільноти, передового вчителства, громадських активістів проводиться велика робота щодо консолідування спільних зусиль для трансформації освіти через розвиток учителя та його творчого потенціалу, пошуку нових ролей і моделей у контексті викликів XXI століття. Це – *семінари, тренінги, майстер-класи для педагогів*: «Нова українська школа: стратегія змін навчально-виховного процесу» [5]; «Учитель вальдорфської школи», «Учитель-коуч», «Учитель-тьютор», «Учитель-фасилітатор» у рамках проекту «Нова українська школа» Київського міського будинку вчителя [2]; «Нові ролі вчителя української школи: у пошуках балансу» [4] та ін.; *наукові зібрання*: Міжнародна науково-практична конференція «Коучинг в освіті: від реформи до еволюції» (Київ, 30 жовтня 2018 року); IV конгрес коучів і фасилітаторів освіти «Новітні технології навчання через розвиток особистості, взаємодію і управління командами» (Київ, 18-21 червня 2019 року) (організатори – Асоціація коучів і фасилітаторів освіти, школа освітнього коучингу «EdCoach School»); *науково-практична конференція* «Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ» (Житомир, 15 травня 2019 року) (тематичний напрям роботи – «Нові сучасні ролі вчителя в індивідуальній освітній траєкторії учня (тьютор, модератор, коуч, фасилітатор)» та ін.

На сьогодні в дискурсі досліджуваної проблеми обговорюється чимало моделей учителя XXI століття – «Учитель-коуч», «Учитель-тьютор», «Учитель-фасилітатор», «Учитель-модератор», «Учитель-ментор», «Учитель-ігропрактик», «Учитель-ігротехнік», «Учитель-новатор», «Учитель вальдорфської школи», «Учитель-експерт», «Учитель-дослідник», «Учитель-майстер», «Учитель-координатор освітньої платформи» та ін. Зупинимося на тих, які найчастіше застосовуються в освітньому просторі, – «Учитель-коуч», «Учитель-ментор», «Учитель-тьютор», «Учитель-фасилітатор», «Учитель-модератор».

Учитель-коуч (від англ. coach – тренер). Це вчитель, головне завдання якого – допомогти учневі шляхом тренування, вишколу знайти відповіді на власні запитання, розв'язати завдання навчання, позбутися душевних хвилювань, страхів, переживань, відпрацювати до автоматизму різні життєві і професійні ситуації, розвивати свої сильні сторони для досягнення успіху й перемог. Коуч не навчає, не оцінює, не дає готових рішень, він створює комфортну обстановку (середовище), де учень може розкрити свої здібності, можливості, потенціал і якомога швидше досягти поставленої мети та успіху.

Основна місія вчителя-коуча – виховання чемпіона, переможця.

Учитель-ментор (від англ. mentor – наставник, куратор, інструктор). Це вчитель, який має власний досвід професійного успіху (теоретичні знання та практика) і готовий ним поділитися з учнями на етапі підготовки й реалізації освітнього проекту, «запуску» освітньої справи, розроблення презентації тощо. Ментор не тренує, не навчає в класичному розумінні, не надає готових рішень проблем, не вимагає від учнів чітко прямувати за його вказівками й не пропонує конкретного алгоритму дій. Він працює з конкретною ситуацією й націлений на перспективу. Ментор надихає, мотивує учня, допомагає розробити план та знайти шляхи досягнення поставлених цілей, рекомендує літературу для загального розвитку, допомагає об'єктивно оцінити ситуацію, зважити ризики й підготуватися до них, надає конкретні поради, створює умови для розкриття внутрішнього потенціалу та досягнення індивідуального зростання. Через свій досвід ментор допомагає учневі поглянути на ситуацію з боку, віддзеркалюючи її.

Основна місія вчителя-ментора – особисте кураторство учня, забезпечення його від помилок і невдач, створення можливості ефективно й успішно розвиватися.

Учитель-тьютор (від англ. tutor – наставник, репетитор, консультант). Сьогодні це найпоширеніша педагогічна посада в освітньому просторі. Як і зарубіжні практики, тьютори навчають за спеціальністю (індивідуальні або групові заняття) й виховують у позаурочний час або на уроці. Тьюторство спрямоване насамперед на дітей, які потребують підвищеної педагогічної уваги (учні інклюзивних класів і груп). Тьютор – це, образно кажучи, освітній адвокат дитини. Його робота зорієнтована на виявлення мотивів, запитів, інтересів учня, визначення мети й завдань, проектування його освітньої діяльності, допомогу в пошуковій навчальних ресурсів для реалізації індивідуального освітнього маршруту, роботу з освітнім замовленням родини, створення комфортного середовища, у якому учень зможе самостійно здобути знання й навички у зручному для нього режимі. Тьютор організовує роботу на рівні суб'єкт-суб'єктної навчально-виховної співбесіди, сприяє розвитку мотивації й інтересу до навчання, формує гнучкість та нестандартність мислення, бажання поповнювати знання тощо.

Основна місія вчителя-тьютора – допомога, координація, підтримка в навчанні й вихованні, персональний супровід у самоосвіті.

Учитель-фасилітатор (від англ. facilitation – допомога, полегшення, сприяння). Найсутніше завдання його – підтримати учня в його навчальній діяльності, забезпечити успішну групову комунікацію, створити в класі відповідну емоційну та інтелектуальну обстановку, комфортну атмосферу психологічної підтримки для спільної конструктивної роботи. Фасилітатор організовує і скеровує процес обговорення питань, налагоджує ефективний обмін думками, учить співпрацювати в команді, схвалює й

підбадьорює учня, ставиться для нього з оптимістичною гіпотезою, приймає його з усіма достоїнствами та недоліками, не критикує, допомагає в самостійному пошуку інформації, живить допитливість учня, сприяє розкриттю його потенційних здібностей, особистісних якостей і под.

Основна місія вчителя-фасилітатора – полегшення і стимулювання процесу самостійного пошуку знань (інформації) та спільної діяльності учнів, підтримка їхнього саморозвитку, самореалізації й самовдосконалення.

Учитель-модератор (від англ. moderator – координатор). Це наставник, керівник, організатор групового обговорення проблеми або проведення колективної творчої роботи для засвоєння учнями нового матеріалу в процесі практичної діяльності. Організація гурткової роботи може бути прикладом того, як під час спільного групового аналізу чи обговорення власних дій, виправлення помилок учні швидше засвоюють навчальний матеріал. Модератор лише контролює поведінку аудиторії, допомагає учням порадою, організовує за потреби дискусію, стримує конфліктні ситуації, запобігає їхній появі, роз'яснює помилки, допущені учнями під час роботи, допомагає знайти шляхи їхнього подолання, сприяє створенню комфортного спілкування учасників групи й т. ін.

Основна місія вчителя-модератора – контроль, підтримка й організація інтерактивної роботи учнів, сприяння реалізації їхніх освітніх можливостей та резервів.

Отже, об'єднувальною парадигмою вирізнених моделей слугує те, що вчитель:

- не є беззаперечним авторитетом, єдиним джерелом і ретранслятором знань, не навчає в класичному розумінні;

- працює в алгоритмі дій учителя-наставника, радника, тренера, інструктора, репетитора, організатора, консультанта, куратора, його позиція – «поряд з учнем», його стиль – «співробітництво» і «співтворчість», його слоган – «система знань вибудовується через активність учнів, їхню діяльність і практику»;

- бере активну участь у розвитку індивідуальної освітньої траєкторії учня, урахувавши його особливості, можливості, потреби, мотивації, уподобання і здібності;

- ставить smart-мету – чітку, реальну, вимірювальну, окреслену в часі;

- здатний до професійно-рольової варіативності (тьютор, коуч, фасилітатор, ментор, модератор й ін.) залежно від ситуації та обставин;

- керується принципами емпатії, толерантності, відкритості, рефлексії, конгруентності;

- організовує роботу на засадах дитиноцентризму, компетентнісного, діяльнісного, аксіологічного, гендерного підходів;

- працює в парадигмі особистісно орієнтованої педагогіки; будує партнерські, конструктивні взаємини з учнями, колегами, батьками на рівні співтворчості і співробітництва, взаємодовіри та поваги.

Викладене дає підстави твердити, що новий учитель поєднує в собі компетенції коуча, ментора, тьютора, фасилітатора, модератора й має бути:

1. *Кваліфікований*, із достатнім рівнем знань у своїй галузі, готовий будувати для дітей індивідуальні освітні траєкторії в руслі розбудови «Європи знань»; здатний володіти мовленнєвою, цифровою, комунікаційною, інклюзивною компетенціями.

2. *Професійно-мобільний*, готовий оперативно реагувати й адаптуватися до мінливих умов інформаційно-глобального світу, відкритий до інновацій та позитивних змін.

3. *Умотивований, креативний*, здатний до постійного саморозвитку й «саморуку».

4. *Соціально відповідальний*, готовий утілити в навчальний процес гуманістичні принципи добра і справедливості, будувати роботу на основі педагогіки співробітництва.

5. *Соціально і психологічно компетентний*, здатний створити у шкільному колективі мікроклімат відкритості, взаємодовіри і взаємоповаги, готовий запобігти дискримінації, насильству та знуцанням, закласти основи партнерства між учнем, учителем, батьками.

6. *Мультикультурний*, здатний визнавати культурний плюралізм, створити атмосферу толерантності й поваги до дітей різних національностей та культур.

Формула успіху у вихованні такого вчителя – модернізація професійної підготовки педагогічних кадрів, що забезпечує їхній особистісний і фаховий розвиток. Цей процес передбачає:

- виховання вчителя-громадянина й патріота, готового будувати педагогічну роботу на засадах гуманізму, демократії, толерантності, поваги;

- формування високого рівня культури особистості, яка прагне до неперервної освіти та самоосвіти впродовж життя;

- підготовку висококваліфікованих фахівців у своїй галузі, які ґрунтовно володіють основами психології;

- підготовку нових учителів іноземної, зокрема англійської, мови;

- підготовку фахівців за інтегрованими програмами (і за подвійними спеціальностями на рівні професійного магістра також);

- підготовку вчителів до оволодіння сучасними комп'ютерними та дистанційними технологіями навчання;

– підготовку вчителів до використання інноваційних інтерактивних форм і методів навчальної діяльності.

Висновки. Отже, сучасний учитель – це громадянин-патріот, кваліфікований фахівець, креативна ініціативна особистість, готова до постійного саморозвитку і вдосконалення. Тьютори, коучі, фасилітатори, ментори, модератори – це нові вчительські професії, які з'являються в педагогічній практиці закладів освіти. Будь-яка модель учителя несе на собі відбиток часу й освітніх реформ, незмінним же залишається осердя вчительської професії – любов і повага до дітей. Тільки вчитель виховує своєю особистістю, своїм прикладом, своїм знанням і ставленням до світу. І в цьому його окремішність та міць. Перспективами подальших досліджень вбачаємо окреслення специфіки роботи сучасного вчителя в умовах реалізації нових стандартів.

References

1. Залужна С. Hard Soft skills: 5 навичок, які допоможуть дитині стати затребуваною у майбутньому. *DEC life school*. URL : <http://declifeschool.com.ua/hard-soft-skills-5-navichok-yaki-dopomozhut-ditini-stati-zatrebuvanoyu-u-majbutnomu/> (дата звернення 29.02.2020).
Zaluzhna, S. (2020). Hard Soft skills: 5 navychok, yaki dopomozhut dytyni staty zatrebuvanoiu u maibutnomu [Hard Soft Skills: 5 Skills that Help a Child to Become Competitive in the Future]. *DEC life school*. Retrieved from <http://declifeschool.com.ua/hard-soft-skills-5-navichok-yaki-dopomozhut-ditini-stati-zatrebuvanoyu-u-majbutnomu/>.
2. Майстер-класи «Вчитель вальдорфської школи», «Вчитель-коуч», «Вчитель-тьютор», «Вчитель-фасилітатор» в рамках проекту «Нова українська школа» Київського міського будинку вчителя. *Департамент освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)*. URL : <https://don.kyivcity.gov.ua/news/4701.html> (дата звернення 01.03.2020).
Maister-klasy «Vchytel valdorfskoi shkoly», «Vchytel-kouch», «Vchytel-tiutor», «Vchytel-fasyliator» v ramkakh proektu «Nova ukrainska shkola» Kyivskoho miskoho budynku vchytelia [Master Classes *Teacher of Waldorf School, Teacher-Coach, Teacher-Tutor, Teacher-Facilitator* in the Framework of the Project New Ukrainian School of The Kyiv City Teacher House]. *Departament osvity i nauky vykonavchoho orhanu Kyivskoi miskoi rady (Kyivskoi miskoi derzhavnoi administratsii) [Department of Education and Science of the executive branch of the Kyiv City Council (Kyiv City State Administration)]*. Retrieved from <https://don.kyivcity.gov.ua/news/4701.html>.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2020 роки. *Вища школа*, 2013, № 2. С. 90.
Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na 2012–2020 roky [National Strategy of Education Development in Ukraine for 2012-2020] (2013). *Vyshcha shkola – High School*, 2, 90.
4. Нові ролі вчителя української школи: у пошуках балансу. *Академія інноваційного розвитку освіти*. URL : <http://www.airo.com.ua/novi-rol-i-vchytelya-ukrayinskoyi-shkoly-u-poshukah-balansu/> (дата звернення 01.03.2020).
Novi roli vchytelia ukrainskoi shkoly: u poshukakh balansu [New Roles of the Ukrainian School Teacher: Searching the Balance] (2020). *Akademiia innovatsiinoho rozvytku osvity – Academy of Innovative Development of Education*. Retrieved from <http://www.airo.com.ua/novi-rol-i-vchytelya-ukrayinskoyi-shkoly-u-poshukah-balansu/>.
5. Розробка майстер-класу для педагогів «Нова українська школа: стратегія змін навчально-виховного процесу». *Osvita.ua. Методика та технологія*. URL : http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/61269/ (дата звернення 01.03.2020).
Rozrobka maister-klasu dla pedahohiv «Nova ukrainska shkola: stratehiia zmin navchalno-vykhovnoho protsesu» [A Masterclass Plan for Pedagogues *New Ukrainian School: Strategy of Changes in the Educational Process*] (2020). *Osvita.ua. Metodyka ta tekhnolohiia – Methods and technology*. Retrieved from http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/61269/.
6. Тищенко Р. Яким має бути сучасний учитель? *Освіторія*. URL : <https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-buty-suchasnyj-vchytel/> (дата звернення 28.02.2020).
Tyshchenko, R (2020). Yakym maie buty suchasnyi uchytel? [What Should the Modern Teacher Be Like?] *Osvitoria – Education*. Retrieved from <https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-buty-suchasnyj-vchytel/>.

Stepanenko M.

ORCID 0000-0002-6727-1265

Doctor of Philological Sciences, Full Professor,
Rector of the Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University,
(Poltava, Ukraine) E-mail: allmail@pnpu.edu.ua

THE MODERN TEACHER IN THE PARADIGM OF THE TWENTY-FIRST CENTURY SOCIETY CHALLENGES

The article substantiates the statement about the specificity of a teacher job of the 21st century. Special attention is given to ascertaining the requirements to the modern school-leaver in the context of the world globalization processes, specifically, computerization of the society, profound transformations of the information space, changes in the future professions. The article accentuates that the modern school-leaver is a responsible citizen, a patriot, a many-sided integral personality open to innovations, competitive in the job market, ready for life-long learning.

The purpose of the article is to characterize the 21st century teacher models in the context of contemporary discourse that a modern teacher should be. The methodology of the research is based on such approaches as: activity, acmeological, axiological, competence and provides a set of general scientific and specific scientific methods.

The main bulk of the paper covers the models of the 21st century teacher. It specifies and provides a profound analysis of the teacher models most commonly used in the education process: teacher-coach, teacher-mentor, teacher-tutor, teacher-facilitator, teacher-moderator – this is the scientific novelty of the article. Specific features of each model and the teacher's main mission have been characterized. The paper has interpreted the uniting paradigm of these models and the priority statements: a teacher is not an undisputable authority, the only source and retransmitted of knowledge, they do not teach in the classical meaning, their style is cooperation and co-creativity, they actively participate in the development of the individual educational trajectory of the student considering the latter's individual specific features, abilities, needs, motivations, associations. The teacher organizes their work based on child-centered learning, competence, behavioral, axiological, gender-based approaches; they work in the space of the individual-oriented pedagogy, builds partner, constructive relationships with students, colleagues, parents on the level of co-creativity, co-operation, mutual trust and respect.

As a conclusion, we note that the teacher of the 21st century should combine competences of a coach, a mentor, a tutor, a facilitator, a moderator. They should be qualified, professionally mobile, motivated, and multicultural. The article has presented a professional image of the modern teacher: they are patriotic citizens, qualified professionals, creative and self-motivated personalities ready for constant self-development and improvement.

It has been elucidated that any teacher model includes a certain influence of its era, but still preserves an unchanged core: love and respect to children.

Keywords: *modern school-leaver, model of a 21st century teacher, teacher-coach, teacher-mentor, teacher-tutor, teacher-facilitator, paradigm of teacher roles.*

Стаття надійшла до редакції 03.03.2020

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України М. Б. Євтух